

221. 4.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Verscheidene leden spraken hun verwondering uit over het beleid van den Minister ten opzichte van het onderhavige wetsontwerp. Zij herinnerden er aan, dat de Directeur-Generaal van den Arbeid op 22 April 1930 aan de Centrale Bedrijfscommissie in het Bakkersbedrijf heeft medegedeeld, dat de Minister eerst dan een wetsontwerp tot herziening van de bakkerij-paragraaf der Arbeidswet zou willen indienen, met de strekking het aanvangsuur te vervroegen, wanneer hij zekerheid had, dat hij daarbij op de instemming van het geheele georganiseerde bedrijf kon rekenen. Thans echter heeft dezelfde Minister, zonder het oordeel der belanghebbende organisaties in te winnen, een wetsontwerp ingediend, waarvan niet gezegd kan worden, dat het de instemming van het georganiseerde bedrijf heeft.

Deze leden konden zich met dit wetsontwerp niet vereenigen. Geen bezwaar zouden zij hebben gehad tegen een regeling, zooals die door de organisaties van werkgevers en werknemers in het bakkerijbedrijf was ontworpen en die de instemming mocht verwerven van de groote meerderheid van den Hoogen Raad van Arbeid. Zij zouden gaarne vernemen, of ook over het thans ingediende wetsontwerp, dat in belangrijke mate verschilt van dat, waarover de Hooge Raad van Arbeid destijds advies heeft uitgebracht, het advies van dat college is ingewonnen, en, zoo ja, hoe dit luidt. Het getuigt anders naar hun meening van niet zeer veel waardeering voor den Hoogen Raad van Arbeid, dat de Regeering in dit wetsontwerp zoover van diens duidelijk uitgesproken vroegere meening afwijkt.

In het algemeen achtten de hier aan het woord zijnde leden een vervroeging van het aanvangsuur voor de middelgrote bakkerijen niet noodig. Van een vermindering van het aantal ondernemingen is niet gebleken. Integendeel, het bedrijf heeft zich in het algemeen zoozeer aan de wet aangepast, dat wijziging over de geheele linie niet noodig is. Zij ontkenden echter niet, dat vervroeging van het aanvangsuur in de bedoelde groep bakkerijen voor sommige gemeenten of gedeelten van gemeenten wenschelijk kan zijn, doch dan dient dit, ook naar het oordeel der gezellenorganisaties, vast te staan. Deze organisaties hebben zich ook bereid verklaard, in dergelijke gevallen tot zulk een vervroeging mede te werken. Het destijds door den Minister aan den Hoogen Raad van Arbeid voorgedragde artikel 39 opende een algemeen bevredigenden weg om in deze gevallen een vervroeging te bereiken. Dat de Minister nu verder wil gaan dan door patroons en arbeiders in onderling overleg werd voorgesteld, noemden eenige dezer leden een niet onbedenklijk radicalisme.

Deze leden wenschten er niet aan mede te werken, dat zonder meer aan een deel der werknemers in het bakkersbedrijf een uitbreiding van den nachtarbeid zal worden opgelegd. Zij vreesden, dat het tegemoetkomen aan klachten, die door elke wijziging worden opgeroepen, den drang tot verdere vervroeging zal versterken. Dit zou het gevaar voor terugkeer van den nachtarbeid, zij het ook slechts gedeeltelijk, vergrooten; tegen het belang, dat met de afschaffing van den nachtarbeid gediend wordt en dat van zedelijken aard is, kunnen naar hun meening commercieele belangen niet opwegen. Het is huns inziens alleszins juist, een redelijke vervroeging van het aanvangsuur mede afhankelijk te stellen van de instemming der gezellenorganisaties. Voor misbruik van de zijde dezer organisaties behoeft

niet te worden gevreesd; de ervaring geeft daartoe althans geen aanleiding.

Op al deze gronden konden deze leden zich niet vereenigen met het in de Memorie van Toelichting ontwikkelde standpunt; zij drongen er op aan, dat de Regeering dit standpunt alsnog zal wijzigen en in plaats van de thans voorgestelde regeling het op bladzijde 3 van de Memorie van Toelichting geciteerde artikel 39 in het wetsontwerp zal opnemen.

Sommige bestrijders van het wetsontwerp in zijn tegenwoordigen vorm voerden verder nog aan, dat een wijziging van de Arbeidswet op deze wijze een hinderpaal zou vormen voor de toetreding tot het ontwerp-verdrag van Genève betreffende den nachtarbeid in bakkerijen, dat immers raadpleging van de belanghebbende organisaties van werkgevers en arbeiders ter bepaling van het begin en het einde van den nacht voorschrijft. Zooals hieronder nog zal blijken, waren zij van meening, dat Nederland tot dit ontwerp-verdrag dient toe te treden.

Ook werd nog aangevoerd, dat de voortschrijdende techniek het mogelijk maakt bij een aanvangsuur van zes uur tijdig brood, althans zg. klein brood, voor aflevering gereed te hebben, zodat het niet noodig is reeds om vijf uur te beginnen.

Door eenige leden werd daarom bepleit het aanvangsuur algemeen op zes uur te brengen. Wanneer men rekening houdt met de afstanden, welke door de bakkersgezellen in de steden dikwijls moeten worden afgelegd van hun woning naar de bakkerij, zal men inzien, dat bij een aanvangsuur van vijf uur er weinig tijd voor nachtrust overblijft.

Verscheidene andere leden konden zich met de voorgaande beschouwingen en bezwaren niet vereenigen. Zij zagen in het wetsontwerp slechts een regeling om de concurrentievoorwaarden tusschen middelgrote en andere bedrijven, welke thans ongelijk zijn, te egaliseeren, en achtten het als zoodanig wel geslaagd. Zij wezen er op, dat ook de organisaties van werknemers hun aanvankelijk verzet tegen een vervroegd aanvangsuur voor de middelgrote bakkerijen hebben opgegeven en lereid zijn mede te werken aan maatregelen om daartoe te geraken in de gevallen, waarin de wenschelijkheid van een vervroegd aanvangsuur wordt vastgesteld. Deze leden gaven ten aanzien van de methode tot het bereiken van deze vervroeging echter aan de thans voorgestelde regeling de voorkeur en wel op de in de Memorie van Toelichting ontwikkelde gronden. Indien het vaststellen van een vervroegd aanvangsuur noodig is, achtten zij het niet juist, zulk een maatregel afhankelijk te stellen van de toestemming der werknemers. Ook wezen zij er op, dat het ontwerp-verdrag van Genève als nachturen aanmerkt de uren tusschen 11 en 5.

Enkele voorstanders van het ontwerp, die verklaarden zeer veel te voelen voor overleg tusschen patroons en arbeiders, zouden het aanvangsuur algemeen op 5 uur willen stellen en willen bepalen, dat het in onderling overleg later kan worden gesteld.

Voor een dergelijke regeling — zoo werd hier intusschen tegen aangevoerd — bestaat hoegenaamd geen aanleiding; patroons en arbeiders kunnen immers steeds afspreken, later te beginnen.

Zooals hierboven reeds bleek, konden verscheidene leden zich niet vereenigen met het voornemen der Regeering, niet toe te treden tot het ontwerp-verdrag van Genève betreffende den nachtarbeid in bakkerijen en het daartoe de bevoegdheid geveende wetsontwerp in te trekken. Zij meenden, dat integendeel de Arbeidswet met de bepalingen van dit verdrag in overeenstemming gebracht moet worden.

Andere leden deelden deze opvatting niet. Ratificatie dezer conventie en wijziging der Arbeidswet in dien zin zouden een verbod van nachtarbeid voor den alleenwerkenden patroon meebrengen, waartegen zij ernstige bezwaren hadden. Dat tot het uitvaardigen van een dergelijk onnoodig verbod zou worden overgegaan alleen om een conventie te kunnen ratificeeren, achtten zij onjuist, hoezeer zij ook internationale samenwerking op dit gebied waardeerden.

Eenige leden waren zeer teleurgesteld doordat de Regeering van de gelegenheid, dat zij wijziging van de bepalingen betreffende den arbeid in broodbakkerijen voorstelt, geen gebruik heeft gemaakt om daaraan te verbinden een schrapping van het verkoopverbod van versch brood in de ochtenduren. Een dergelijke wijziging zou zeer gemakkelijk in het thans ingediende wetsontwerp op te nemen zijn; daarvoor is slechts een toevoeging aan artikel 35, lid 6, der Arbeidswet noodig. De woorden van de considerans verzetten zich daartegen niet. Deze leden drongen er op aan, dat thans eindelijk mogelijk gemaakt zal worden, voor het ontbijt klein versch brood door verkoop over de toonbank beschikbaar te stellen. Dit is in het belang van de volgende groepen:

1. het broodverbruikend publiek;
2. alle bevolkingsgroepen, welke belang hebben bij een verhooging van het brooddebiet, te weten:
  - a. de tarweverbouwers;
  - b. de bakkerij-industrie;
  - c. de meelhandel en maalindustrie;
3. het hotelbedrijf.

Zij meenden te weten, dat sedert de invoering van het vervoer- en verkoopverbod het broodverbruik met ongeveer 30 pct. verminderd is, zoodat verruiming van het verbruik ongetwijfeld mag worden verwacht, zoodra wederom versch brood verkrijgbaar wordt gesteld.

Redelijke bezwaren tegen beschikbaarstelling van klein versch brood voor het ontbijt bestaan, naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden, niet. Nederland is trouwens het eenige land, waar men gedwongen wordt, aan het ontbijt oudbakken brood te eten. Ten onrechte wordt verband gelegd tusschen het behouden van het vervoer- en verkoopverbod en de handhaving van het verbod van nachtarbeid. De wetsbepaling is tot stand gekomen niet onder den drang der werknemers, doch onder dien van de groote werkgevers, die meenden, daardoor moeilijkheden met de aflevering van hun producten te kunnen bezweren. Het middel- en kleinbedrijf heeft zulke bezwaren niet, en ook in het grootbedrijf, dat trouwens alleen in de groote steden eenige beteekenis heeft, zijn vele ondernemers, die het verkrijgbaar stellen van klein versch brood zouden toejuichen. In het buitenland heeft de verkoop en aflevering van klein versch brood in de vroege ochtenduren ook

plaats in landen, waar het verbod van nachtarbeid even behoorlijk wordt nageleefd als hier. Het is dan ook zeer wel mogelijk, bij het tegenwoordig geldende aanvangsuur nog tijdig klein brood gereed te hebben voor den verkoop, zonder dat dit eenigen drang naar vervroeging van het aanvangsuur zal opleveren. Ten slotte werd nog aangevoerd, dat tegen het eten van versch brood geen hygiënische bezwaren bestaan.

Andere leden konden deze beschouwingen niet deelen. Zij verwachtten — in tegenstelling met de zoo juist aan het woord zijnde leden — van een dergelijke regeling een minder goede broodbereiding; het brood zal minder goed doorbakken worden, hetgeen voor de gezondheid schadelijk is. Ook vreesden zij een toenemend jachten om tijdig met het brood gereed te zijn, waarvan een versterking van den drang naar wederinvoering van den nachtarbeid te duchten is.

Overigens meenden deze leden, dat een eenigszins belangrijke toeneming van het broodverbruik van dezen maatregel niet te verwachten is. Immers, de groote massa der broodverbruikers ontbijt lang vóór den tijd, waarop het verse kadetje, dat over de toonbank verkocht zou worden, in hun bezit kan zijn. Slechts een klein deel van de bevolking, dat zich de weelde van een laat ontbijt kan veroorloven, zou er van profiteeren. Dat het broodverbruik verminderd is, ligt voor een groot deel daaraan, dat vele arbeiders ten gevolge van de verkorting van den werkdag minder brood meenemen naar hun werk dan vroeger het geval was.

De voordeelen van opheffing van het verkoopverbod kunnen naar het oordeel van deze leden dan ook niet opwegen tegen de nadeelen; zij meenden een dergelijke opheffing of beperking daarom nadrukkelijk te moeten ontraden.

Aldus vastgesteld 13 April 1933.

AMELINK.
KUIPER.
SURING.
HIEMSTRA.
SCHAPER.